

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA w ŁODZI

ul. Piotrkowska 120

90-006 Łódź

tel. (42) 636 36 89, fax (42) 636 07 12

e-mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO-61-18/13/AM

Łódź, dnia 23 grudnia 2013 r.

DECYZJA Nr RŁO 54/2013

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 5 i 6 tej ustawy i § 5 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Philipiak Polska Spółka Akcyjna Spółka Komandytowo-Akcyjna z siedzibą w Warszawie

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stosowanie przez Philipiak Polska Spółka Akcyjna Spółka Komandytowo-Akcyjna z siedzibą w Warszawie we wzorcu umowy pn. „Umowa kupna-sprzedaży nr...” postanowienia o treści:

”W przypadku, w którym Kupujący dopuści się zwłoki w spłacie rat i pomimo dwóch pisemnych wezwań do zapłaty nie ureguluje zaległości a łączna suma zaległych rat przewyższać będzie jedną piątą część umówionej ceny, Sprzedającemu przysługiwać będzie prawo do rozwiązania umowy sprzedaży. Rozwiązanie umowy sprzedaży przez Sprzedającego w sytuacji opisanej powyżej skutkować będzie natychmiastową wymagalnością pełnej ceny towaru. Kupujący zobowiązany będzie do dokonania zwrotu towaru w terminie 7 dni od rozwiązania umowy, pod rygorem wszczęcia egzekucji komorniczej. Towar zwrócony przez Kupującego, zostanie przez Sprzedającego sprzedany a cena zapłacona przez nowego nabywcę zostanie zaliczona na poczet długu Kupującego, po potrąceniu przez Sprzedającego kosztów ponownej sprzedaży.”,

które jest sprzeczne z art. 586 §2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16 poz. 93 ze zm.)

i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 1 stycznia 2013 r.

II. Na podstawie art. 27 ust. 4 w związku z art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 5 i 6 tej ustawy i § 5 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887),

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nakłada się na Philipiak Polska Spółkę Akcyjną Spółkę Komandytowo-Akcyjną z siedzibą w Warszawie obowiązek usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez doręczenie konsumentom, z którymi łączy ją niewykonane umowy zawarte według wzorca „Umowa kupna – sprzedaży nr...” zawierającego postanowienie o treści: *”W przypadku, w którym Kupujący dopuści się zwłoki w spłacie rat i pomimo dwóch pisemnych wezwań do zapłaty nie ureguluje zaległości a łączna suma zaległych rat przewyższać będzie jedną piątą część umówionej ceny, Sprzedającemu przysługiwać będzie prawo do rozwiązania umowy sprzedaży. Rozwiązanie umowy sprzedaży przez Sprzedającego w sytuacji opisanej powyżej skutkować będzie natychmiastową wymagalnością pełnej ceny towaru. Kupujący zobowiązany będzie do dokonania zwrotu towaru w terminie 7 dni od rozwiązania umowy, pod rygorem wszczęcia egzekucji komorniczej. Towar zwrócony przez Kupującego, zostanie przez Sprzedającego sprzedany a cena zapłacona przez nowego nabywcę zostanie zaliczona na poczet długu Kupującego, po potrąceniu przez Sprzedającego kosztów ponownej sprzedaży.”* pisemnej informacji, że postanowienie to jest nieważne, a w jego miejsce zastosowanie znajduje przepis art. 586 §2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16 poz. 93 ze zm.).

III. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 5 i 6 tej ustawy i § 5 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887),

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nakłada się na Philipiak Polska Spółkę Akcyjną Spółkę Komandytowo-Akcyjną z siedzibą w Warszawie karę pieniężną, płatną do budżetu państwa, w wysokości 62.794 złotych (sześćdziesiąt dwa tysiące siedemset dziewięćdziesiąt cztery złotych) z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie opisanym w pkt I sentencji niniejszej decyzji.

IV. Na podstawie art. 77 ust. 1 i art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 267) w związku z art. 83 wyżej wymienionej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do art. 33 ust. 5 i 6 tej ustawy i § 5 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887),

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

postanawia się obciążyć Philipiak Polska Spółkę Akcyjną Spółkę Komandytowo-Akcyjną z siedzibą w Warszawie **kosztami** opisanego na wstępie postępowania w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w kwocie **11,40 zł** (słownie: jedenaście złotych czterdzieści groszy) **i zobowiązuje** się Philipiak Polska Spółkę Akcyjną Spółkę Komandytowo-Akcyjną z siedzibą w Warszawie **do ich zwrotu** Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **w terminie 7 dni** od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

W toku badań prowadzonych nad rynkiem sprzedaży bezpośredniej Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes Urzędu) ustalił, iż Philipiak Polska Spółka Akcyjna Spółka Komandytowo-Akcyjna z siedzibą w Warszawie (dalej: Philipiak Polska) zawiera z konsumentami umowy sprzedaży w oparciu o wzorce umowy w rozumieniu art. 384 §1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16 poz. 93 ze zm.) (dalej: k.c.). We wzorcu pod nazwą „Umowa kupna-sprzedaży nr...” Philipiak Polska stosuje postanowienie o treści: *”W przypadku, w którym Kupujący dopuści się zwłoki w spłacie rat i pomimo dwóch pisemnych wezwań do zapłaty nie ureguluje zaległości a łączna suma zaległych rat przewyższać będzie jedną piątą części umówionej ceny, Sprzedającemu przysługiwać będzie prawo do rozwiązania umowy sprzedaży. Rozwiązanie umowy sprzedaży przez Sprzedającego w sytuacji opisanej powyżej skutkować będzie natychmiastową wymagalnością pełnej ceny towaru. Kupujący zobowiązany będzie do dokonania zwrotu towaru w terminie 7 dni od rozwiązania umowy, pod rygorem wszczęcia egzekucji komorniczej. Towar zwrócony przez Kupującego, zostanie przez Sprzedającego sprzedany a cena zapłacona przez nowego nabywcę zostanie zaliczona na poczet długu Kupującego, po potrąceniu przez Sprzedającego kosztów ponownej sprzedaży.”*. Z treści stosowanego wzorca umowy wynika, że Philipiak Polska zawiera z konsumentami umowy sprzedaży na raty.

Prezes Urzędu ocenił, że postanowienie to w rażący sposób narusza dobre obyczaje i rażąco godzi interesy konsumentów i w związku z tym wniósł przeciwko Philipiak Polska powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Wyrokiem z dnia 8 lipca 2013 r. o sygn. XVII AmC 9138/12 Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił powództwo Prezesa Urzędu motywując to tym, że zakwestionowane postanowienie jest sprzeczne z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa tj. art. 586 §2 k.c.

W związku z podejrzeniem, że postanowienie o tej treści może być bezprawne Prezes Urzędu Postanowieniem Nr 1/61-18/13 z dnia 4 października 2013 r. wszczął postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Philipiak Polska praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50 poz. 331 ze zm.), o czym zawiadomił Philipiak Polska (dowód: karty Nr 1-7).

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania Philipiak Polska wniosła o umorzenie postępowania ze względu na jego bezprzedmiotowość, albowiem od dnia 1 stycznia 2013 r. zaniechała stosowania zakwestionowanego postanowienia we wzorcach umowy. Podniosła dodatkowo, że w dniu 10 października 2011 r. zostało wobec niej wszczęte postępowanie w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów o sygn. RPZ 61/6/12/AR/MW/14, które zostało zakończone decyzją Nr RPZ 13/2012 z dnia 5 lipca 2012 r. W postępowaniu tym dokonano analizy stosowanych przez Philipiak Polska wzorców umów i nie zgłaszano zastrzeżeń do treści zakwestionowanego postanowienia. Gdyby

wówczas uzyskała informację o wątpliwościach dotyczących tego postanowienia, to zaniechałaby jego stosowania już na etapie poprzedniego postępowania. Wskazała także, że wszczęcie postępowania jedynie w konsekwencji uprawomocnienia się wyroku oddalającego powództwo Prezesa Urzędu o uznanie kwestionowanego postanowienia za niedozwolone narusza zasadę zaufania obywateli do organów państwa, a także inne zasady postępowania administracyjnego, w tym zasadę prawdy obiektywnej. Przedsiębiorca ma prawo zakładać, że kwalifikacja jego zachowania dokonana przez organ administracji publicznej będzie konsekwentna. Wyrażone w treści pozwu stanowisko Prezesa Urzędu nie zostało tymczasem podtrzymane na skutek apelacji od wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, ale całkowicie zmienione w celu wygenerowania kolejnego postępowania administracyjnego. Philipiak Polska po zapoznaniu się z wynikami raportu dotyczącego badania rynku sprzedaży bezpośredniej informowała Prezesa Urzędu o tym, że sukcesywnie usuwa ze wzorców umownych zakwestionowane postanowienie i że nie znajdowało ono zastosowania w praktyce. Zaniechanie zarzucanych działań nastąpiło ze znacznym wyprzedzeniem w stosunku do wszczęcia postępowania, co oznacza, że skutek w postaci wyeliminowania działań budzących wątpliwości Prezesa Urzędu został osiągnięty bez konieczności angażowania przedsiębiorcy w postępowanie.

Niezależnie od powyższego Philipiak Polska zaprzeczyła, by stosowanie zakwestionowanego postanowienia mogło naruszać, albo zagrażać zbiorowym interesom konsumentów. Postanowienie dotyczy tylko zawinionego opóźnienia w zapłacie (zwłoka), gwarantuje konsumentowi co najmniej dwukrotną notyfikację zwłoki, a rozwiązanie umowy sprzedaży jest możliwe wyłącznie w przypadku pasywnej postawy konsumenta oraz zaległości przewyższających 1/5 ceny sprzedaży. Czynności windykacyjne następują w stanie, w którym to konsument naruszył już warunki zawartej umowy. Dodatkowo, postanowienie to jest niejednoznaczne, a więc nie mogło wyrządzić konsumentowi szkody, gdyż zgodnie z art. 385 §2 k.c. postanowienia niejednoznaczne tłumaczy się na korzyść konsumenta (dowód: karty 22-29).

W piśmie z dnia 29 października 2013 r. stanowiącym uzupełnienie odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania Philipiak Polska złożyła wnioski o wydanie decyzji zobowiązującej. Zobowiązanie polegało na zaproponowaniu wszystkim konsumentom, z którymi zawarto umowy według wzorca zawierającego sporne postanowienie, zmianę wzorca, pismem według następującego wzoru:

„Szanowni Państwo,

Dziękujemy za zawarcie umowy sprzedaży z Philipiak Polska Spółka Akcyjna S.K.A. Ze względu na wątpliwości organów ochrony praw konsumentów zgłoszone w odniesieniu do jednego z zapisów znajdujących się w warunkach sprzedaży, jak również mając na uwadze poszanowanie interesu naszych Klientów, chcielibyśmy poinformować o **zmianie w treści wzorca umownego polegającej na usunięciu** z treści wzorca poniższego postanowienia:

W przypadku, w którym Kupujący dopuści się zwłoki w spłacie rat i pomimo dwóch pisemnych wezwań do zapłaty nie ureguluje zaległości a łączna suma zaległych rat przewyższać będzie jedną piątą część umówionej ceny, Sprzedającemu przysługiwać będzie prawo do rozwiązania umowy sprzedaży. Rozwiązanie umowy sprzedaży przez Sprzedającego w sytuacji opisanej powyżej skutkować będzie natychmiastową wymagalnością pełnej ceny towaru. Kupujący zobowiązany będzie do dokonania zwrotu towaru w terminie 7 dni od rozwiązania umowy, pod rygorem wszczęcia egzekucji komorniczej. Towar zwrócony przez Kupującego, zostanie przez Sprzedającego sprzedany a cena zapłacona przez nowego nabywcę zostanie zaliczona na poczet długu Kupującego, po potrąceniu przez Sprzedającego kosztów ponownej sprzedaży.

Informujemy, że w przypadku braku akceptacji dla usunięcia ww. postanowienia możliwe jest złożenie przez Państwa oświadczenia o przykładowej treści „Nie akceptuję proponowanej zmiany”, w terminie do 30 dni od dnia otrzymania niniejszego pisma z takim skutkiem, że zmiana nie będzie dla Państwa wiążąca.

W przypadku ewentualnych wątpliwości oraz potrzeby szerszych wyjaśnień pozostajemy do Państwa dyspozycji.

Philipiak Polska Spółka Akcyjna S.K.A.”.

Philipiak Polska zadeklarowała, że wykona zobowiązanie w terminie 30 dni od dnia wydania decyzji zobowiązującej, a w terminie kolejnych 30 dni złoży sprawozdanie z wykonania decyzji (dowód: karty Nr 51-52).

Pismem z dnia 28 listopada 2013 r. Prezes Urzędu zawiadomił Philipiak Polska o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz możliwości końcowego wypowiedzenia się w sprawie (dowód: karty Nr 53-55).

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Philipiak Polska jest wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000325049. Posiada oddziały w Łodzi, Poznaniu, Wrocławiu, Krakowie i Warszawie. Przedmiotem jej działalności jest m.in. sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami (dowód: karty Nr 8-11).

Od 12 marca 2012 r. do 1 stycznia 2013 r. Philipiak Polska posługiwała się w obrocie wzorcem umowy pn. „Umowa kupna-sprzedaży nr ”, który był podstawą zawierania z konsumentami umów sprzedaży m.in. kompletów pościeli i kompletów naczyń (dowód: karty 34-36).

We wzorcu tym, a w konsekwencji i w zawieranych na jego podstawie umowach znajdowało się postanowienie o treści: *”W przypadku, w którym Kupujący dopuści się zwłoki w spłacie rat i pomimo dwóch pisemnych wezwań do zapłaty nie ureguluje zaległości a łączna suma zaległych rat przewyższać będzie jedną piątą część umówionej ceny, Sprzedającemu przysługiwać będzie prawo do rozwiązania umowy sprzedaży. Rozwiązanie umowy sprzedaży przez Sprzedającego w sytuacji opisanej powyżej skutkować będzie natychmiastową wymagalnością pełnej ceny towaru. Kupujący zobowiązany będzie do dokonania zwrotu towaru w terminie 7 dni od rozwiązania umowy, pod rygorem wszczęcia egzekucji komorniczej. Towar zwrócony przez Kupującego, zostanie przez Sprzedającego sprzedany a cena zapłacona przez nowego nabywcę zostanie zaliczona na poczet długu Kupującego, po potrąceniu przez Sprzedającego kosztów ponownej sprzedaży.”*. Z treści stosowanego wzorca umowy wynika, że Philipiak Polska zawiera z konsumentami umowy sprzedaży na raty.

Na podstawie wzorca zawierającego zakwestionowane postanowienie Philipiak Polska zawarła (*tajemnica przedsiębiorstwa*) umów z konsumentami, z czego - według danych z dnia 21 października 2013 roku - (*tajemnica przedsiębiorstwa*) nadal pozostaje w obrocie tj. cena sprzedaży nie została dotychczas uiszczona przez konsumenta.

Od dnia 1 stycznia 2013 r. Philipiak Polska stosuje wzorzec umowy „Umowa kupna-sprzedaży nr ”, w którym w miejscu zakwestionowanego postanowienia stosuje postanowienie o treści: *„W przypadku sprzedaży ratalnej Philipak Polska zastrzega natychmiastową wymagalność rat nieuiszczonej ceny na wypadek uchybienia terminom*

poszczególnych rat oraz pozostawania przez Kupującego w zwłoce zgodnie z art. 586 §1 kodeksu cywilnego. (...)”.

Stosownie do art. 586 §1 k.c. zastrzeżenie natychmiastowej wymagalności nie uiszczonej ceny na wypadek uchybienia terminom poszczególnych rat jest skuteczne tylko wtedy, gdy było uczynione na piśmie przy zawarciu umowy, a kupujący jest w zwłoce z zapłatą co najmniej dwóch rat, łączna zaś suma zaległych rat przewyższa jedną piątą część umówionej ceny.

Zgodnie z art. 586 §2 k.c. sprzedawca może odstąpić od umowy z powodu niezapłacenia ceny tylko wtedy, gdy kupujący jest w zwłoce z zapłatą co najmniej dwóch rat, a łączna suma zaległych rat przewyższa jedną piątą umówionej ceny. W przypadku takim sprzedawca powinien wyznaczyć kupującemu odpowiedni termin dodatkowy do zapłacenia zaległości z zagrożeniem, iż w razie bezskutecznego upływu terminu będzie uprawniony do odstąpienia od umowy.

Zgodnie z 586 §3 k.c. postanowienia umowne mniej korzystne dla kupującego są nieważne. Zamiast nich stosuje się przepisy niniejszego artykułu.

Prezes Urzędu w dniu 5 lipca 2012 r. wydał decyzję Nr RPZ 13/2012 r., w której:

- uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Philipiak Polska polegające na zamieszczeniu we wzorcu umowy o nazwie „umowa kupna – sprzedaży” postanowienia wpisanego do rejestru postanowień umownych uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r., Nr 43, poz.296), o treści: „*Właściwym do rozstrzygania sporów mogących wyniknąć w wyniku realizacji niniejszej umowy jest Sąd właściwy dla Sprzedawcy*”(pkt 17 Warunków Sprzedaży ww. wzorca) i nakazał zaniechanie jej stosowania,

- umorzył postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczęte z urzędu w związku z podejrzeniem stosowania przez Philipiak Polska praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegające na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, poprzez nieinformowanie konsumentów w przypadku zawierania umów poza lokalem przedsiębiorstwa o prawie odstąpienia od umowy i niedoręczaniu konsumentom wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy, co może naruszać art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1225),

- uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie Philipiak Polska polegające na niewyodrębnianiu i zamieszczaniu wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa w treści warunków sprzedaży, co w konsekwencji prowadzi do naruszenia obowiązku wręczenia konsumentom wzoru ww. oświadczenia, określonego w art. 3 ust. 1 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny i nakazał zaniechanie jej stosowania,

- uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Philipiak Polska polegające na udostępnianiu konsumentom dokonującym zakupu na odległość wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy, umieszczonego w pkt 4 warunków sprzedaży, zawierającego wprowadzającą w błąd informację o podstawie prawnej skorzystania z ww. uprawnienia tj.

art. 2 ust. 1 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, co może utrudniać konsumentom realizację uprawnień wynikających z art. 7 tej ustawy w zakresie sposobu i terminu skorzystania z nich i stanowić praktykę rynkową wprowadzającą w błąd określoną w art. 5 ust. 1 i 3 pkt 4 w zw. z art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. z 2007 r., Nr 171, poz. 1206) i nakazał zaniechanie jej stosowania.

W ramach postępowania zakończonego wskazaną decyzją Prezes Urzędu badał wzorce umowy stosowane przez Philipiak Polska od połowy 2010 r. Decyzja jest nieprawomocna.

W toku badania rynku sprzedaży bezpośredniej, które miało miejsce w 2012 r. Prezes Urzędu badał m.in. wzorce umowy aktualnie stosowane przez Philipiak Polska. W wyniku ich analizy stwierdził, że we wzorcu pod nazwą „Umowa kupna-sprzedaży nr...” Philipiak Polska stosuje postanowienie o treści: *”W przypadku, w którym Kupujący dopuści się zwłoki w spłacie rat i pomimo dwóch pisemnych wezwań do zapłaty nie ureguluje zaległości a łączna suma zaległych rat przewyższać będzie jedną piątą części umówionej ceny, Sprzedającemu przysługiwać będzie prawo do rozwiązania umowy sprzedaży. Rozwiązanie umowy sprzedaży przez Sprzedającego w sytuacji opisanej powyżej skutkować będzie natychmiastową wymagalnością pełnej ceny towaru. Kupujący zobowiązany będzie do dokonania zwrotu towaru w terminie 7 dni od rozwiązania umowy, pod rygorem wszczęcia egzekucji komorniczej. Towar zwrócony przez Kupującego, zostanie przez Sprzedającego sprzedany a cena zapłacona przez nowego nabywcę zostanie zaliczona na poczet długu Kupującego, po potrąceniu przez Sprzedającego kosztów ponownej sprzedaży.”*, które narusza dobre obyczaje i rażąco godzi interesy konsumentów i w związku z tym wniósł przeciwko Philipiak Polska powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Wyrokiem z dnia 8 lipca 2013 r. o sygn. XVII AmC 9138/12 Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił powództwo Prezesa Urzędu motywując to tym, że zakwestionowane postanowienie jest sprzeczne z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa tj. art. 586 §2 k.c. (dowód: karty Nr 12-21).

Prezes Urzędu ustalił ponadto, że w 2012 r. przychód Philipiak Polska wyniósł (*tajemnica przedsiębiorstwa*) (dowód: karty Nr 22 i 33).

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w jej art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów.

Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub mogli być klientami Philipiak Polska. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy, naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad I. sentencji niniejszej decyzji

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do art. 24 ust. 2 tej ustawy, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności:

- 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.);
- 2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji;
- 3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

Wskazany przepis zawiera otwarty katalog działań stanowiących praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów.

Tym samym dla udowodnienia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest udowodnienie kumulatywnego spełnienia trzech przesłanek:

- 1) działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy,
- 2) noszące znamiona bezprawności,
- 3) godzące w zbiorowy interes konsumentów.

Ad 1)

Stosownie do art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy, rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (...). Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 672) – zwanej dalej: „ustawą o swobodzie działalności gospodarczej” – jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Ponadto, zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą w dniu złożenia wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym. Przepis art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

Philipiak Polska jest spółką prawa handlowego, osobą prawną i jest wpisana do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym. Prowadzi działalność gospodarczą polegającą m.in. na sprzedaży detalicznej prowadzonej poza siecią sklepową, straganami i targowiskami (dowód: karty Nr 8-11). Philipiak Polska posiada zatem status przedsiębiorcy w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jako osoba prawna prowadząca w sposób zorganizowany i ciągły w celach zarobkowych działalność handlową.

W związku z powyższym, **Prezes Urzędu stwierdził, że pierwsza przesłanka art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów niezbędna do udowodnienia stosowania przez Philipiak Polska praktyki naruszających zbiorowe interesy konsumentów została spełniona.**

Ad 2)

Bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Porządek prawny obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów (wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 13 listopada 2007 r., sygn. akt XVII AmA 45/07). Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga zatem kwestia, czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne, czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Porządek prawny, którego naruszenie może skutkować naruszeniem artykułu 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów. Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Tym samym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw. Na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem (por. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 23 czerwca 2006 r. - sygn. akt XVIII AmA 32/05). W art. 24 ust. 2 ustawodawca wskazał natomiast przykładowe rodzaje praktyk, które naruszają zbiorowe interesy konsumentów, zaliczając do nich stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji. Katalog ten nie jest wyczerpujący. Zatem oprócz praktyk wskazanych bezpośrednio przez ustawodawcę w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów można uznać zachowania naruszające przepisy innych ustaw. Zatem, w przypadku powyżej wskazanego postanowienia bezprawność działań przedsiębiorcy wynika z naruszenia powszechnie obowiązujących przepisów innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Aktem prawnym, do którego należy odwołać się w przedmiotowej sprawie jest ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.). Stosowanie przez przedsiębiorcę zapisów wzorców umów sprzecznych z zapisem tej ustawy jest - zgodnie z art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów - działaniem bezprawnym godzącym w zbiorowe interesy konsumentów.

We wzorcu umowy pn. „Umowa kupna-sprzedaży nr ” stosowanym przez Philipiak Polska w okresie od 12 marca 2012 r. do 1 stycznia 2013 r. znajdowało się postanowienie o treści: *”W przypadku, w którym Kupujący dopuści się zwłoki w spłacie rat i pomimo dwóch pisemnych wezwań do zapłaty nie ureguluje zaległości a łączna suma zaległych rat przewyższać będzie jedną piątą część umówionej ceny, Sprzedającemu przysługiwać będzie prawo do rozwiązania umowy sprzedaży. Rozwiązanie umowy sprzedaży przez Sprzedającego w sytuacji opisanej powyżej skutkować będzie natychmiastową wymagalnością pełnej ceny towaru. Kupujący zobowiązany będzie do dokonania zwrotu towaru w terminie 7 dni od rozwiązania umowy, pod rygorem wszczęcia egzekucji komorniczej. Towar zwrócony przez Kupującego, zostanie przez Sprzedającego sprzedany a cena zapłacona przez nowego nabywcę zostanie zaliczona na poczet długu Kupującego, po potrąceniu przez Sprzedającego kosztów ponownej sprzedaży.* . Postanowienie to znalazło zastosowanie w praktyce w bardzo szerokim wymiarze, albowiem na podstawie wzorca umowy zawierającego to postanowienie Philipiak Polska zawarła (tajemnica przedsiębiorstwa) umów z konsumentami w okresie niespełna 10 miesięcy.

Wskazane postanowienie stoi w sprzeczności z przepisem art. 586 §2 k.c. Stosownie do art. 586 §2 k.c. sprzedawca może odstąpić od umowy z powodu niezapłacenia ceny tylko

wtedy, gdy kupujący jest w zwłoce z zapłatą co najmniej dwóch rat, a łączna suma zaległych rat przewyższa jedną piątą umówionej ceny. W przypadku takim sprzedawca powinien wyznaczyć kupującemu odpowiedni termin dodatkowy do zapłacenia zaległości z zagrożeniem, iż w razie bezskutecznego upływu terminu będzie uprawniony do odstąpienia od umowy.

Pomiędzy pojęciem „odstąpienia od umowy”, jakiego używa przepis ustawy, a pojęciem „rozwiązania umowy”, jakie znalazło się w postanowieniu stosowanym przez Philipiak Polska istnieje różnica. Rozwiązanie umowy jest pojęciem szerszym od odstąpienia, albowiem obejmuje zarówno przypadki odstąpienia od umowy, jak i przedterminowe wypowiedzenie umowy. Skorzystanie z prawa odstąpienia ma taki skutek, że kupujący będzie zobowiązany do zwrotu rzeczy sprzedanej, a sprzedawca do zwrotu części ceny dotychczas uiszczonej przez kupującego. Sprzedawca może domagać się odszkodowania z tytułu niewykonania zobowiązania, a nadto jest uprawniony do żądania pokrycia straty wynikającej z zużycia rzeczy przez okres, gdy znajdowała się ona we władaniu kupującego. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest to, że odstąpienie od umowy działa ze skutkiem wstecznym, a więc niweczy wszystkie skutki prawne zawartej umowy. Strony są wówczas zobowiązane zwrócić sobie nawzajem spełnione już świadczenia. Z kolei wypowiedzenie jest skuteczne na przyszłość i nie prowadzi do wyeliminowania skutków prawnych, które powstały w trakcie trwania umowy, a tym samym nie powoduje konieczności zwrotu spełnionych już świadczeń i rozliczeń za miniony już czas.

Biorąc powyższe pod uwagę Prezes Urzędu stwierdził, że stosowane przez Philipiak Polska postanowienie jest bezprawne, albowiem kształtuje sytuację kupującego w sposób mniej korzystny niż wynika to z przepisu art. 586 §2 k.c. Postanowienie to zwalnia sprzedawcę z obowiązku wyznaczenia kupującemu dodatkowego terminu do zapłaty, a ponadto uprawnia sprzedawcę do rozwiązania umowy przed terminem, zamiast do odstąpienia od umowy oraz wbrew zasadom dotyczącym rozliczania stron w razie odstąpienia od umowy (tzn. zwrot towaru przez kupującego, zwrot dotychczas zapłaconych rat przez sprzedawcę) zwalnia sprzedawcę z obowiązku zwrotu kupującemu zapłaconych rat, a nadto uprawnia sprzedawcę do sprzedaży rzeczy na koszt i ryzyko kupującego. Taką ocenę postanowienia stosowanego przez Philipiak Polska potwierdza wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 8 lipca 2013 r. wydany w sprawie o sygn. XVII AmC 9138/12.

Jednocześnie Prezes Urzędu nie może zgodzić się z zarzutami podniesionymi w odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania, iż jego działania w tej sprawie naruszają zasadę zaufania obywateli do organów państwa oraz zasadę prawdy obiektywnej.

Jest faktem, że w dniu 21 lutego 2012 r. zostało wobec Philipiak Polska wszczęte postępowanie w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów o sygn. RPZ 61/6/12/AR/MW/14, które zostało zakończone decyzją Nr RPZ 13/2012 z dnia 5 lipca 2012 r. W postępowaniu tym dokonano analizy wzorców umów stosowanych przez Philipiak Polska w 2010 r. Postępowanie to dotyczyło zatem innego stanu faktycznego niż obecnie prowadzone postępowanie, które odnosi się do wzorca umowy stosowanego od dnia 12 marca 2012 r. Dodatkowo, w toku tego postępowania Philipiak Polska nie zgodziła się z żadnym z postawionych jej zarzutów, w związku z tym decyzja RPZ 13/2012 w pkt I, III i IV jest decyzją nakazującą zaniechanie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Decyzja ta jest nieprawomocna, co oznacza, że kwestia konieczności dokonania zmian w stosowanych przez Philipiak Polska wzorcach umownych jest kwestią nadal otwartą.

Niezależnie od tego należy podkreślić, że zgodnie z zasadą praworządności zawartą w art. 6 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 267) – dalej: k.p.a., w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów organy administracji publicznej działają na podstawie przepisów prawa. Wstępna ocena postanowienia stosowanego przez Philipiak Polska dokonana przez Prezesa Urzędu wskazywała na jego abuzywność, czyli sprzeczność z dobrymi obyczajami. Taka ocena uzasadniała wytoczenie powództwa o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone, co jest jedynym właściwym i zgodnym z prawem trybem kwestionowania przez Prezesa Urzędu postanowień abuzywnych. Odstąpienie od wniesienia apelacji od wyroku wydanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie XVII AmC 9138/12 i wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów nie stanowi przejawu niekonsekwencji w działaniu organu administracji publicznej, a jedynie pozostającą w granicach uznania administracyjnego zmianę środków prawnych służących do wyeliminowania zakwestionowanego postanowienia z obrotu prawnego. Należy podkreślić, że naruszenie dobrych obyczajów poprzez stosowanie postanowień abuzywnych jest przejawem bezprawności.

Na gruncie orzecznictwa Sądu Najwyższego wypracowano taką formułę definicyjną pojęcia bezprawności, która obejmuje nie tylko zachowania sprzeczne z prawem pozytywnym (tzw. bezprawność formalna), lecz również z regułami moralnymi, prawnie relewantnymi. I tak m.in. w orzeczeniu Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1976 r., sygn. II CP 692/75, Sąd Najwyższy podnosi, iż „bezprawne jest zatem zachowanie sprzeczne z normami prawa lub zasadami współzycia społecznego bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy”. Konkluzją zabiegów definicyjnych w zakresie problematyki bezprawności może być opinia Trybunału Konstytucyjnego, iż „tradycyjne ujęcie bezprawności na gruncie prawa cywilnego, obejmuje obok naruszenia przepisów prawa również naruszenie norm moralnych i obyczajowych, określanych terminem zasad współzycia społecznego lub dobrych obyczajów” (wyrok z 4 grudnia 2001 r. SK 18/2000 OTK ZU 2001 nr 8 p. 256). Obecnie nie budzi wątpliwości w polskim prawie cywilnym, że zachowania bezprawne to zachowania sprzeczne nie tylko z normami prawa pozytywnego, ale także z normami moralnymi, czy obyczajowymi.

Powyższe stanowi o tym, że kwalifikacja zachowania Philipiak Polska dokonana przez Prezesa Urzędu jest niezmienna – praktyka stosowana przez Philipiak Polska jest konsekwentnie uznawana za bezprawną. Prezes Urzędu zmienił jedynie środki prawne służące wyeliminowaniu tej praktyki, stosownie do posiadanych w tym zakresie kompetencji ustawowych.

Należy wskazać, że w toku postępowania sądowego o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Philipiak Polska nie zgodziła się z postawionym jej zarzutem, iż stosowane przez nią postanowienie narusza dobre obyczaje i rażąco godzi w interesy konsumentów. Pismem z dnia 5 października 2012 r. informowała wprawdzie Prezesa Urzędu, iż postanowienie to jest sukcesywnie eliminowane ze wzorców umownych, jednakże nie przekazała informacji o tym, że postanowienie to zostało już wyeliminowane. Dowody zgromadzone w niniejszym postępowaniu wskazały na to, że Philipiak Polska wprawdzie zaniechała stosowania bezprawnego postanowienia we wzorcu umownym z dniem 1 stycznia 2013 r., jednakże nie wyeliminowała z obrotu trwających skutków praktyki. Powyższe w pełni uzasadniało wszczęcie i przeprowadzenie postępowania administracyjnego zakończonego wydaniem decyzji.

W tym stanie rzeczy w ocenie Prezesa Urzędu, zostało udowodnione, iż stosowana przez Philipiak Polska praktyka jest **bezprawna**. W związku z powyższym, **Prezes Urzędu stwierdził, że druga przesłanka** art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **niezbędna do udowodnienia** stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów **została spełniona**.

Ad 3)

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie podaje definicji „zbiorowego interesu konsumentów”, wskazując jednak w przepisie art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów oznacza zatem narażenie na uszczerbek interesów znacznej grupy lub wszystkich konsumentów, poprzez stosowaną przez przedsiębiorcę praktykę, obejmującą tak działania, jak i zaniechania. Ponadto, godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na zagrożeniu ich naruszenia. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy stwierdził, iż „... *nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów można wszcząć tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczbie potencjalnych konsumentów.*” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2003 r., sygn. akt I CKN 504/01).

Dla udowodnienia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów istotne jest ustalenie, że konkretne działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego adresata, lecz jest kierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Oznacza to, że nie ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość (choćby tylko potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec zbiorowości przesądza o naruszeniu zbiorowego interesu. W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy do czynienia z naruszeniem praw potencjalnie znacznej liczby konsumentów tj. tych, którzy mogli zawrzeć z Philipiak Polska na podstawie wzorca „Umowa kupna – sprzedaży nr ” umowę zawierającą bezprawne postanowienie. W tej sytuacji bezprawne działanie Philipiak Polska nie dotyczy interesów poszczególnych konsumentów, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i niedający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami nieokreślonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej grupy kontrahentów Philipiak Polska.

Interes konsumentów należy przy tym rozumieć jako interes prawny (a nie faktyczny), a więc uznany przez ustawodawcę na zasługujący na ochronę i zabezpieczenie. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów powiązane jest z naruszaniem interesów gospodarczych konsumentów. Pod tym pojęciem należy rozumieć zarówno naruszenie interesów *stricte* ekonomicznych (o wymiarze majątkowym), jak również prawo konsumentów do uczestniczenia w przejrzystych i niezakłóconych przez przedsiębiorcę warunkach rynkowych.

Stosowanie opisanej wyżej praktyki godzi zatem w zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec tego Prezes Urzędu stwierdził, że trzecia przesłanka niezbędna do **udowodnienia** stosowania przez Philipiak Polska praktyki wskazanej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **została spełniona**.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie wydaje się decyzji, o której mowa w art. 26 tej ustawy, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24 tej ustawy. W powyższym przypadku Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

W toku postępowania ustalono, że Philipiak Polska zaniechała stosowania bezprawnego postanowienia we wzorcu umowy „Umowa kupna – sprzedaży nr ” z dniem 1 stycznia 2013 r. Od tego dnia w miejsce bezprawnego postanowienia stosuje postanowienie o treści: „*W przypadku sprzedaży ratalnej Philipak Polska zastrzega natychmiastową wymagalność rat nieuiszczonej ceny na wypadek uchybienia terminom poszczególnych rat oraz pozostawiania przez Kupującego w zwłoce zgodnie z art. 586 §1 kodeksu cywilnego. (...)*”, które odwołuje się do regulacji art. 586 §1 k.c.

Wobec spełnienia przesłanek koniecznych do stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz przesłanki wyrażonej w art. 27 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt I sentencji niniejszej decyzji.

Ad II. sentencji niniejszej decyzji

Zgodnie z art. 27 ust. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przy wydawaniu decyzji stwierdzającej zaniechanie stosowania praktyki stosuje się odpowiednio przepis art. 26 ust. 2 tej ustawy. Zgodnie z art. 26 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu, w szczególności zobowiązać przedsiębiorcę do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji. Może również nakazać publikację decyzji w całości lub w części na koszt przedsiębiorcy.

W niniejszej sprawie Prezes Urzędu uznał za zasadne nałożenie na Philipiak Polska środków usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez doręczenie konsumentom, z którymi łączy ją niewykonane umowy zawarte według wzorca „Umowa kupna – sprzedaży nr...” zawierającego postanowienie o treści: *”W przypadku, w którym Kupujący dopuści się zwłoki w spłacie rat i pomimo dwóch pisemnych wezwań do zapłaty nie ureguluje zaległości a łączna suma zaległych rat przewyższać będzie jedną piątą część umówionej ceny, Sprzedającemu przysługiwać będzie prawo do rozwiązania umowy sprzedaży. Rozwiązanie umowy sprzedaży przez Sprzedającego w sytuacji opisanej powyżej skutkować będzie natychmiastową wymagalnością pełnej ceny towaru. Kupujący zobowiązany będzie do dokonania zwrotu towaru w terminie 7 dni od rozwiązania umowy, pod rygorem wszczęcia egzekucji komorniczej. Towar zwrócony przez Kupującego, zostanie przez Sprzedającego sprzedany a cena zapłacona przez nowego nabywcę zostanie zaliczona na poczet długu Kupującego, po potrąceniu przez Sprzedającego kosztów ponownej sprzedaży.”* pisemnej informacji, że postanowienie to jest nieważne, a w jego miejsce zastosowanie znajduje przepis art. 586 §2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16 poz. 93 ze zm.).

Prezes Urzędu uznał, że nałożenie tak określonego środka jest konieczne dla usunięcia skutków praktyki stosowanej przez Philipiak Polska. Nałożenie tego środka doprowadzi do równorzędnego zabezpieczenia wydaną decyzją zarówno interesów prawnych

konsumentów, z którymi Philipiak Polska będzie zawierał umowy w przyszłości, jak i tych konsumentów, którzy dotychczas zawarli z nim umowy.

Prezes Urzędu nie znalazł uzasadnionych podstaw do uwzględnienia złożonego w piśmie z dnia 29 października 2013 r. wniosku Philipiak Polska o wydanie decyzji zobowiązującej. We wniosku tym Philipiak Polska zaproponowała wszystkim konsumentom, z którymi zawarła umowy według wzorca zawierającego sporne postanowienie zmianę wzorca umownego według następującego wzoru:

„Szanowni Państwo,

Dziękujemy za zawarcie umowy sprzedaży z Philipiak Polska Spółka Akcyjna S.K.A. Ze względu na wątpliwości organów ochrony praw konsumentów zgłoszone w odniesieniu do jednego z zapisów znajdujących się w warunkach sprzedaży, jak również mając na uwadze poszanowanie interesu naszych Klientów, chcielibyśmy poinformować o **zmianie w treści wzorca umownego polegającej na usunięciu** z treści wzorca poniższego postanowienia:

W przypadku, w którym Kupujący dopuści się zwłoki w spłacie rat i pomimo dwóch pisemnych wezwań do zapłaty nie ureguluje zaległości a łączna suma zaległych rat przewyższać będzie jedną piątą część umówionej ceny, Sprzedającemu przysługiwać będzie prawo do rozwiązania umowy sprzedaży. Rozwiązanie umowy sprzedaży przez Sprzedającego w sytuacji opisanej powyżej skutkować będzie natychmiastową wymagalnością pełnej ceny towaru. Kupujący zobowiązany będzie do dokonania zwrotu towaru w terminie 7 dni od rozwiązania umowy, pod rygorem wszczęcia egzekucji komorniczej. Towar zwrócony przez Kupującego, zostanie przez Sprzedającego sprzedany a cena zapłacona przez nowego nabywcę zostanie zaliczona na poczet długu Kupującego, po potrąceniu przez Sprzedającego kosztów ponownej sprzedaży.

Informujemy, że w przypadku braku akceptacji dla usunięcia ww. postanowienia możliwe jest złożenie przez Państwa oświadczenia o przykładowej treści „Nie akceptuję proponowanej zmiany”, w terminie do 30 dni od dnia otrzymania niniejszego pisma z takim skutkiem, że zmiana nie będzie dla Państwa wiążąca.

W przypadku ewentualnych wątpliwości oraz potrzeby szerszych wyjaśnień pozostajemy do Państwa dyspozycji.

Philipiak Polska Spółka Akcyjna S.K.A.”.

Philipiak Polska zadeklarowała, że wykona zobowiązanie w terminie 30 dni od dnia wydania decyzji zobowiązującej, a w terminie kolejnych 30 dni złoży sprawozdanie z wykonania decyzji.

Dokonując oceny wniosku o przyjęcie zobowiązania Prezes Urzędu zważył, że postawiony Philipiak Polska zarzut dotyczył stosowania postanowienia wzorca umowy, które jest sprzeczne z przepisem prawa. Zgodnie z art. 58 §1 i 3 k.c. stosowanie we wzorcu umowy takiego postanowienia prowadzi do nieważności części umowy, jaka została zawarta na podstawie takiego wzorca, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek. W tym stanie rzeczy złożona we wniosku Philipiak Polska propozycja wyeliminowania bezprawnego postanowienia z umów zawartych z konsumentami jest niepoprawna i wprowadzająca konsumentów w błąd w części o treści: „*Informujemy, że w przypadku braku akceptacji dla usunięcia ww. postanowienia możliwe jest złożenie przez Państwa oświadczenia o przykładowej treści „Nie akceptuję proponowanej zmiany”, w terminie do 30 dni od dnia otrzymania niniejszego pisma z takim skutkiem, że zmiana nie będzie dla Państwa wiążąca.*”.

Informowanie konsumentów, że brak akceptacji zmiany wzorca umowy skutkuje tym, że postanowienie jest nadal, w swoim obecnym kształcie, wiążące dla konsumentów wprowadza konsumentów w błąd, albowiem w przypadku postanowienia mniej korzystnego

niż przewiduje to art. 586 §2 k.c., w jego miejsce – w myśl art. 586 §3 k.c. - stosuje się postanowienia tego artykułu. Jest to sytuacja tzw. konwersji ustawowej. Czynność prawna nieważna w zasadzie nie podlega konwalidacji, poza wyjątkami wyraźnie przewidzianymi w ustawie (tak S. Dmowski, S. Rudnicki, Komentarz do kodeksu cywilnego. Część ogólna, Warszawa 2006, s. 249). Powyższe wyklucza przyjęcie, że stosowane przez Philipiak Polska bezprawne postanowienie umowne może wiązać konsumenta na skutek jego oświadczenia woli (wyrażenia na nie zgody).

W tym stanie rzeczy, **Prezes Urzędu orzekł jak w punkcie II sentencji niniejszej decyzji.**

Ad III. sentencji niniejszej decyzji

Zgodnie z art. 106 ust 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w swojej decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przepis ten stanowi podstawę i górną granicę ustalenia kary dla Philipiak Polska, której przychód w 2012 r. wyniósł (*tajemnica przedsiębiorstwa*). W związku z powyższym maksymalna kara nałożona na Philipiak Polska może wynieść (*tajemnica przedsiębiorstwa*).

Z treści przepisu art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wynika, iż ww. kara ma charakter fakultatywny, a zatem do Prezesa Urzędu zależy - w ramach uznania administracyjnego – uznanie w decyzji zasadności nałożenia kary pieniężnej wraz z określeniem jej wysokości. Wprawdzie ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów, nie zawiera katalogu przesłanek, od których uzależniona jest decyzja o nałożeniu kary, jednakże art. 111 wskazuje, że ustalając wysokość kary Prezes Urzędu winien wziąć pod uwagę w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Ustalając wysokość kary pieniężnej w decyzjach stwierdzających naruszenie zakazów określonych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, należy zatem uwzględnić wagę tego naruszenia, rozmiar skutków stosowanej praktyki ograniczającej konkurencję, bądź praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, jak również zaistniałe okoliczności obciążające i łagodzące.

Podkreślić przy tym należy, iż nakładana przez Prezesa Urzędu kara finansowa pełnić powinna funkcje: represyjną, prewencyjną i edukacyjną. Ustalając wymiar kary Prezes Urzędu bierze przede wszystkim pod uwagę funkcję prewencyjną kar, w tym prewencję ogólną. Kara bowiem winna być ustalona tak, aby powstrzymać przedsiębiorcę stosującego praktykę oraz innych przedsiębiorców przed stosowaniem w przyszłości tego typu praktyk w obrocie z konsumentami.

W niniejszej sprawie Prezes Urzędu uznał za zasadne nałożenie na Philipiak Polska kary pieniężnej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów opisaną w punkcie I sentencji decyzji. Ustalając wymiar kary za powyższą praktykę Prezes Urzędu w pierwszej kolejności dokonał oceny wagi naruszenia, na podstawie czego ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszej kalkulacji kary, a następnie uwzględniając wszystkie okoliczności łagodzące i obciążające odpowiednio modyfikował ustaloną wysokość kwoty bazowej.

Dokonując ustalenia wagi naruszenia Prezes Urzędu wziął pod uwagę, w jakim stopniu i w jaki sposób zakwestionowana praktyka wpływa na sytuację prawną i ekonomiczną konsumentów.

I tak, w pierwszej kolejności Prezes Urzędu zbadał, czy naruszenie dokonane było co najmniej nieumyślnie. Konieczność brania pod uwagę tej przesłanki w przypadku stosowania kar pieniężnych wynika bezpośrednio z art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Z tego względu, nakładając karę pieniężną, Prezes Urzędu wziął pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, które wskazywać mogą na nieumyślny charakter naruszenia. Należy stwierdzić, że Philipiak Polska stosowała postanowienie niezgodne z prawem, choć, jako profesjonalista miała obowiązek i możliwość stosowania postanowień zgodnych z prawem, a ponadto, jako profesjonalista powinna była wiedzieć, że postanowienie to jest bezprawne chociażby poprzez to, że narusza dobre obyczaje. Philipiak Polska naruszyła zatem zasady staranności i ostrożności, jakich można oczekiwać od profesjonalnego uczestnika obrotu. Powyższe wskazuje na nieumyślne działanie Philipiak Polska. Stwierdzenie nieumyślności zakwestionowanej praktyki daje podstawę do nałożenia kary pieniężnej, o której mowa w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Następnie, Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że stosowana praktyka nie miała charakteru długotrwałego, gdyż dotyczyła okresu krótszego niż jeden rok.

Prezes Urzędu wziął też pod uwagę, że stosowana przez Philipiak Polska praktyka miała miejsce na etapie zawierania kontraktu z konsumentami. Istotą takiej praktyki jest zachowanie przedsiębiorcy wobec konsumenta wyrażające zamiar zawarcia kontraktu polegające na naruszeniu przepisów prawa wpływające na treść kontraktu.

Prezes Urzędu zwrócił ponadto uwagę na to, że stosowana praktyka mogła znacząco negatywnie oddziaływać na interesy ekonomiczne konsumentów, gdyż mogła prowadzić do rozliczenia umowy zawartej z konsumentem w sposób mniej korzystny niż wynika to z przepisów prawa. Fakt, że Philipiak Polska oświadczyła, że nigdy nie skorzystała z zakwestionowanego postanowienia nie może wpłynąć na odmienną ocenę skutków tej praktyki, albowiem do stwierdzenia istnienia samej praktyki – w myśl art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów - wystarczające jest potencjalne naruszenie interesów konsumentów.

Powyższe zadecydowało o ustaleniu, że kwota bazowa za stosowanie tego rodzaju praktyki w ocenie Prezesa Urzędu stanowi o wadze naruszenia na poziomie (*tajemnica przedsiębiorstwa*) przychodu przedsiębiorcy, co stanowi kwotę (*tajemnica przedsiębiorstwa*).

Nakładając karę pieniężną, o której mowa w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu wziął pod uwagę konieczność ustalenia, czy w sprawie wystąpiły okoliczności łagodzące, bądź obciążające mające wpływ na wymiar kary.

Prezes Urzędu dopatrył się w sprawie okoliczności obciążających tzn. znacznego zasięgu naruszenia. Philipiak Polska prowadzi działalność na obszarze kilku dużych miast w kraju tj. Warszawy, Łodzi, Poznania, Krakowa i Wrocławia. Uzasadniało to zwiększenie kary o 20% ustalonej dla niej kwoty bazowej.

Ustalając wymiar kar Prezes Urzędu wziął też pod uwagę okoliczności łagodzące tj. dobrowolne zaniechanie stosowania praktyki, co przesądziło o obniżeniu kwoty bazowej kary o 30%.

Podsumowanie okoliczności obciążających i łagodzących spowodowało, że ostateczny wymiar kary pieniężnej odpowiada kwocie bazowej pomniejszonej o 10%, co stanowi w zaokrągleniu do pełnego złotego kwotę (*tajemnica przedsiębiorstwa*) i odpowiada (*tajemnica przedsiębiorstwa*) przychodu Philipiak Polska oraz (*tajemnica przedsiębiorstwa*) kary maksymalnej, jaka mogłaby być na nią nałożona.

W ocenie Prezesa Urzędu kara pieniężna w takim wymiarze jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i współmierna do możliwości finansowych Philipiak Polska. Prezes Urzędu uznał, że prawidłowo spełni zarówno funkcję represyjną, jak i swoje zadania w zakresie prewencji generalnej i indywidualnej, zapobiegając stosowaniu podobnych naruszeń w przyszłości zarówno przez tego przedsiębiorcę, jak i przez innych przedsiębiorców.

W tym stanie rzeczy **Prezes Urzędu orzekł, jak w punkcie III sentencji niniejszej decyzji.**

Ad IV. sentencji niniejszej decyzji

Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 ust. 1 tej ustawy, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów tejże ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Przedmiotowe postępowanie wykazało, iż Philipiak Polska dopuściła się stosowania praktyki, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z art. 263 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów do kosztów postępowania zalicza się koszty podróży i inne należności świadków i biegłych oraz stron w przypadkach przewidzianych w art. 56 k.p.a., a także koszty spowodowane oględzinami na miejscu, jak również koszty doręczenia stronom urzędowych. Kosztami niniejszego postępowania są koszty doręczenia Philipiak Polska – stronie postępowania – pism urzędowych, które wyniosły 11,40 zł (słownie: jedenaście złotych czterdzieści groszy). W związku z powyższym Prezes Urzędu postanowił obciążyć Philipiak Polska kwotą 11,40 zł (słownie: jedenaście złotych czterdzieści groszy).

W związku z powyższym **Prezes Urzędu postanowił jak w pkt IV sentencji niniejszej decyzji.**

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.), kary pieniężne należy uiścić w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Warszawa: NBP O/O Warszawa 51101010100078782231000000.

Zgodnie z art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 267), w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.), koszty niniejszego postępowania należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000 w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.), w związku z art. 479²⁸ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

W przypadku kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w pkt

IV sentencji niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz art. 264 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 267), w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.), w związku z art. 479³² § 1 i 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), przysługuje zażalenie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie tygodniowym od dnia doręczenia niniejszej decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

*Z upoważnienia
Prezesa
Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów
Z-ca Dyrektora Delegatury*

Andrzej Kędzia